

Specialeansøgning

Region Midtjylland

Vedr. speciale: IM: Lungemedicin

Dato: 27. maj 2009

1 Generelle overvejelser i forhold til specialet

1.1 Generelle overvejelser over den planlagte organisering af akutområdet i forhold til specialet

Jf. hospitalsplan for Region Midtjylland indgår IM: Lungemedicin i Region Midtjyllands planer for fælles akutmodtagelser.

Med Hospitalsplan for Region Midtjylland er det besluttet, at der vil være fem fælles akutte modtagelser på

- Regionshospitalet Randers
- Regionshospitalet Horsens
- Regionshospitalet Viborg
- Hospitalsenheden Vest
- Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

På Regionshospitalet Silkeborg vil der være modtagelse af akutte, visiterede medicinske patienter. På alle disse enheder vil der være hovedfunktion i lungemedicin.

På alle enheder er følgende specialer repræsenteret:

- Intern medicin
- Ortopædisk kirurgi
- Kirurgi (parenkym)
- Anæstesiologi med intensiv afdeling niveau 2
- Diagnostisk radiologi
- Klinisk biokemi

Jf. hospitalsplanen omfatter intern medicin i varierende grad følgende intern medicinske specialer: Lungesygdomme, medicinsk gastroenterologi og hepatologi, endokrinologi, reumatologi, kardiologi, geriatri og infektionsmedicin.

I sin egenskab af Center of Excellence og i overensstemmelse med visitationsretningslinjerne vil Regionshospitalet Silkeborg modtage intern medicinske patienter med henblik på forebyggelse af uhensigtsmæssige indlæggelser.

1.2 Generel beskrivelse af og overvejelser over sammenhængen i specialet på tværs af funktionsniveauer

Planlægningen af placering af de lægefaglige specialer i Region Midtjylland tager udgangspunkt i regionens akutplan og hospitalsplan. Hospitalsplanen udstikker bl.a. de overordnede linjer for beslutninger om samling af funktioner og udvikling af stærke faglige miljøer i Region Midtjylland.

Det højt specialiserede niveau vil være koncentreret på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, og hovedfunktioner vil findes på alle seks hospitaler, jf. 1.1.

Vedr. lungekræft på regionsfunktionsniveau vurderes som vanskeligt at centralisere funktionen pga. høje incidenstal.

Det bemærkes således, at den *basale eller indledende* udredning foretages på det hospital, der modtager patienten (som i dag). De ukomplicerede tilfælde behandles lokalt. *Komplicerede tilfælde og den videre udredning og behandling* viderevisiteres til de hospitaler, der har regionsfunktion og højt specialiseret funktion. Kontrol og efterbehandling anses for at kunne varetages lokalt. Dette gælder også lungekræft. I de konkrete tilfælde tages der højde for indholdet i kræftpakken vedrørende hvilke dele af udredningen, der kan foretages på ikke-højt specialiseret eller højt specialiseret afdeling.

Der søges om højt specialiserede funktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. Dog varetages den højt specialiserede funktion vedr. behandling for ”Infections sygdomme og tuberkulose (Multiresistent tuberkulose (MDR-TB) med behov for slusestueisolation)” på Århus Universitetshospital, Skejby i regi af infektionsmedicin, jf. specialeansøgning for infektionsmedicin.

Derudover ansøges der om den højt specialiserede funktion ”Astma og allergiske sygdomme (Komplicerede allergiske tilstande med mistanke om allergi overfor fødevarer)” for Regionshospitalet Holstebro i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Der ansøges om regionsfunktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Der ansøges om regionsfunktioner for udvalgte områder på Regionshospitalet Randers, Regionshospitalet Viborg og Regionshospitalet Holstebro.

1.3 Generel beskrivelse af og overvejelser over sammenhængen til andre specialer

Lungemedicin er et speciale, der spænder fra specialiserede lungemedicinske afdelinger til afdelinger, der indgår i almen intern medicinsk vagtforpligtelse med andre medicinske subspecialer.

I øvrigt samarbejdes der bredt, men særligt med radiologi, thoraxkirurgi, øre-næsehals, patologi, onkologi og almen medicin, alt afhængigt af de forskellige sygdomskategorier.

1.4 Implementering

Hovedfunktioner i lungemedicin findes i dag på de ovennævnte hospitaler.

De regionsfunktioner og højt specialiserede funktioner, som der søges om, udføres allerede i dag på de angivne hospitaler og matrikler.

I forbindelse med vedtagelse af akutplan for Region Midtjylland er det besluttet at samle modtagelsen af akutte patienter, herunder integrere lungemedicinsk afdeling på Regionshospitalet Skive som en del af Regionshospitalet Viborg. Indtil det er muligt at integrere afdelingen i Viborg vil den være på matriklen i Skive. Det forventes, at afdelingen kan flyttes til Viborg medio/ultimo 2010.

1.5 Udvikling og fremtidsplaner

Region Midtjylland har udviklet forløbsprogram for KOL-patienter og er nu i gang med at implementere det. Forløbsprogrammet omfatter den samlede tværfaglige, tværsektorielle og koordinerede indsats for KOL på hospitaler, i kommuner og i almen praksis i Region Midtjylland.

På Regionshospitalet Silkeborg, der har tre lungemedicinske speciallæger, er der som det eneste sted i landet etableret Super Dimension, som også udføres for patienter udenfor regionen.

På Regionshospitalet Silkeborg arbejdes desuden med etablering af telemedicinsk assistance til patienter med konisk obstruktiv lungesygdom. Brugen af telemedicin på dette felt har vist at kunne reducere genindlæggelsesfrekvensen betydeligt, samtidig med at indlæggelsestiden forkortes.

2 Specialets hovedfunktionsniveau

2.1 Generel beskrivelse af og overvejelser over den planlagte organisering af hovedfunktionerne i specialet

Hovedfunktioner i lungemedicin vil blive varetaget på alle hospitalsenheder (jf. afsnit 1.1).

I sin egenskab af Center of Excellence og i overensstemmelse med visitationsretningslinjerne vil Regionshospitalet Silkeborg ligeledes modtage intern medicinske patienter med henblik på forebyggelse af u hensigtsmæssige indlæggelser – i tilknytning hertil vil der være lungemedicinsk på hovedfunktionsniveau.

2.2 Generel beskrivelse og overvejelser over opfyldelsen af anbefalinger til varetagelsen af hovedfunktioner i specialet

Hospitalerne lever op til anbefalingerne for varetagelse af hovedfunktioner i lungemedicin med følgende bemærkninger:

Umiddelbar assistance fra en speciallæge i ét af de medicinske specialer sikres gennem de fælles akutmodtagelser, hvor intern medicin (herunder lungemedicin) er repræsenteret.

Assistance fra speciallæge i lungemedicin med henblik på telefonisk rådgivning er sikret gennem oprettelse af beredskabsvagter.

Inden for lungemedicin, som indtil udgangen af 2010 er placeret på matriklen i Skive, vil der være vagtdækning af 1. reservelæge/speciallæge døgnet rundt. Assistance fra speciallæge i lungemedicin med henblik på telefonisk rådgivning sikres ved den beredskabsvagt, der forefindes indenfor lungemedicin.

Det fremgår ligeledes af specialevejledningen, at der bør være adgang til følgende KOL rehabilitering til patienter med lungefunktion FEV1 < 50 pct. og MRC > 3. Fraset Århus findes KOL-rehabilitering på de øvrige hospitaler i Region Midt.

2.3 Eventuelt vedr. hovedfunktioner i specialet

Der arbejdes på at skabe tilstrækkeligt med lungemedicinske sengepladser, så enhver patient med indlæggelseskrævende KOL exacerbation indlægges på lungemedicinsk afdeling. Der arbejdes ligeledes med at etablere tilbud om NIV-behandling på lungemedicinsk afdeling. Der er ingen etablerede tilbud om rehabilitering på Århus Sygehus, men iht. KOL forløbsbeskrivelsen for Region Midtjylland arbejdes der med at oprette et sådant tilbud.

3 Specialets regionsfunktionsniveau

3.1 Overvejelser over den planlagte organisering af regionsfunktionerne i specialet

Region Midtjylland ansøger om regionfunktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Region Midtjylland ansøger om regionsfunktioner på Regionshospitalet Viborg og Regionshospitalet Holstebro inden for følgende områder:

- Tuberkulose, herunder den samlede smitteopsporing og miljøundersøgelser
- Atypiske mycobakterier
- Sygdomme i pleura, pleurodese

Der søges om, at Regionshospitalet Randers tildeles regionsfunktioner vedrørende infektionssygdomme og tuberkulose for følgende områder:

- Atypiske mycobakterier
- Sygdomme i pleura, pleurodese

Det bemærkes, at regionsfunktionen ”Den videre udredning af patienter med begrundet mistanke om lungekræft” vurderes som vanskeligt at centralisere funktionen pga. høje incidenstal. Det bemærkes således, at den *basale eller indledende* udredning foretages på det hospital, der modtager patienten. De ukomplicerede tilfælde behandles lokalt. *Komplicerede tilfælde og den videre udredning og behandling* viderevisiteres til de hospitaler, der har regionsfunktion og højtspecialiseret funktion. Kontrol og efterbehandling anses for at kunne varetages lokalt. Dette gælder også lungekræft. I de konkrete tilfælde tages der højde for indholdet i kræftpakken vedrørende hvilke dele af udredningen, der kan foretages på ikke-højt specialiseret eller højt specialiseret afdeling.

Fordelingen af funktioner fremgår af bilag 2a.

3.2 Befolkningsunderlag

Størstedelen af regionsfunktionerne varetages ét sted i regionen, hvilket giver et befolkningsunderlag til disse funktioner på 1,2 mio.

Befolkningsunderlaget varierer afhængigt af funktion – se bilag 2b

3.3 Overvejelser over opfyldelsen af krav til varetagelsen af regionsfunktioner i specialet

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus opfylder alle Sundhedsstyrelsens krav til varetagelse af regionsfunktioner. For følgende specialer samarbejder Århus Universitetshospital, Århus Sygehus med Århus Universitetshospital, Skejby: thoraxkirurgisk afdeling, dermatologisk afdeling og kardiologisk afdeling.

Således bemærkes det, at vedrørende regionsfunktionen ”Svære akutte og subakutte kroniske lungeinfektioner”, varetages anlæggelse af lungedræn ved empyem behandling af Thoraxkirurgisk Afdeling på Århus Universitetshospital, Skejby.

Vedrørende regionsfunktionen omhandlende sygdomme i pleura og pleurodese bemærkes det, at den egentlige pleurodese varetages af Thoraxkirurgisk Afdeling på Århus Universitetshospital, Skejby.

Regionshospitalet Randers

Regionshospitalet Randers opfylder kravene til varetagelse af regionsfunktioner indenfor det lungemedicinske speciale, idet det bemærkes at hospitalet samarbejder med en række specialer på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus og Skejby (thoraxkirurgi, onkologi, dermatologi, mikrobiologi). Det bemærkes yderligere, at Regionshospitalet Randers samarbejder med Region Syddanmark (Vejle Sygehus) omkring integreret PET/CT-scanning. Der udføres EBUS på Regionshospitalet Randers.

Regionshospitalet Viborg

Regionshospitalet Viborg opfylder kravene til varetagelse af regionsfunktion indenfor lungemedicin med følgende bemærkninger. Regionshospitalet Viborg samarbejder med Århus Universitetshospital, Skejby omkring thoraxkirurgi og thoraskopi. Det bemærkes, at der er særlig forhold gældende omkring lungemedicin på Regionshospitalet Skive – jf. afsnit ovenfor: Patienter med behov for EUS visiteres til Århus Sygehus. I lungemedicinsk afsnit udføres bronkoskopi to gange ugentligt samt EBUS.

Hospitalsenheden Vest

Hospitalsenheden Vest opfylder kravene til varetagelse af regionsfunktioner indenfor lungemedicin med følgende bemærkninger:

Det lungemedicinske speciale indgår i den intern medicinske beredskabsvagt.

3.4 Formaliseret samarbejde

Der ansøges ikke om formaliseret samarbejde på regionsfunktionsniveau indenfor specialet.

3.5 Eventuelt vedr. regionsfunktioner i specialet

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus danner et allergicenter udgående fra lungemedicinsk afdeling 'Dansk Center for Overfølsomhedssygdomme'. Dette allergicenter forudsætter deltagelse af speciallæger, sygeplejersker og andre fra relevante specialer, således at patientforløbene varetages sammenhængende og korrekt.

De samarbejdende afdelinger er ØNH afdelingen, børneafdelingen, dermatologisk afdeling, arbejdsmedicinsk klinik, Institut for miljø og arbejdsmedicin, Århus Universitet, almen praksis, afdelingen for klinisk farmakologi og evt. også øjenafdelingen, gastroenterologisk afdeling og anæstesiologisk afdeling.

4 Specialets højt specialiserede niveau

4.1 Overvejelser over den planlagte organisering af højt specialiserede funktioner i specialet

Region Midtjylland ansøger om højt specialiserede funktioner på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Derudover ansøges der om højt specialiseret funktion på Regionshospitalet Holstebro, vedrørende området for ”Kompliserede allergiske tilstande med mistanke om allergi overfor fødevarer” i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Det bemærkes at den højt specialiserede funktion ”infektionssygdomme og tuberkulose – multiresistent tuberkulose (MDR-TB) med behov for slusestueisolation” varetages i regi af Infektionsmedicinsk speciale på Århus Universitetshospital, Skejby i et formaliseret samarbejde med Rigshospitalet – jf. specialeansøgning for det infektionsmedicinske speciale.

Der foretages årligt udredning af 30 patienter til lungetransplantation. Der varetages kontrol af alle patienter optaget på venteliste til transplantation samt kontrol af transplanterede patienter. Afdelingen varetager dette for alle patienter bosiddende i Jylland. Afdelingen har et tæt samarbejde med Rigshospitalets lungetransplantationslæger og har efter aftale med transplantationscentret på Rigshospitalet siden foråret 2008 hjemtrukket transplanterede patienter, således at de allerede 12 måneder efter transplantationen overgår til kontrol på lungemedicinsk afdeling, Århus Sygehus – dog frasat årlige kontroller med rutinebronkoskopi, som de 2 første år varetages på Rigshospitalet. Efter de første 2 år varetages kontrollerne udelukkende i Århus.

Afdelingen modtager transplanterede patienter akut til indlæggelse til vurdering i forbindelse med infektion, afstødning etc. Det drejer sig både om patienter i kontrolforløb i Århus, men også om patienter som endnu kontrolleres på Rigshospitalet.

Afdelingen varetager også udredning af patienter med emfysem til vurdering af lungevolumenreducerende kirurgi (LVRK), bullektomi samt endobronkial ventilanlæggelse. Selve de operative indgreb varetages af thoraxkirurgisk afdeling, Skejby (bullektomi), thoraxkirurgisk afdeling, Gentofte sygehus (ventilanlæggelse) og thoraxkirurgisk afdeling, Rigshospitalet (LVRK).

Idet sygdommene og problemstillinger er sjældne, og få læger har erfaring hermed, yder afdelingen daglig telefonrådgivning til både patienter, praktiserende læger og andre kolleger i udstrakt grad.

Funktionen ”diagnostik af allergiske reaktioner ved anæstesi” (anæstesiologi) varetages på Lungemedicinsk Afdeling, Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

4.2 Befolkningsunderlag

Det højt specialiserede niveau varetages i Region Midtjylland kun på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, der således som udgangspunkt har et befolkningsunderlag på 1.2 mio. indbyggere.

For visse funktioner er befolkningsunderlaget op til 3 mio. indbyggere.

Det konkrete befolkningsunderlag varierer på tværs af funktioner, jf. bilag 2 b for hvert hospital.

4.3 Overvejelser over opfyldelsen af krav til varetagelsen af højt specialiserede funktioner i specialet

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus opfylder kravene for varetagelse af højt specialiseret funktion i lungemedicin med følgende bemærkninger:

Århus Sygehus er en del af Århus Universitetshospital, og der er derved sikret adgang til samarbejde med alle relevante specialer såvel kliniske som parakliniske, som ikke forefindes på matriklen, Århus Sygehus.

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus samarbejder med børneafdelingen og infektionsmedicinsk afdeling på Skejby om patienter med cystisk fibrose, ligesom der er et samarbejde med kardiologisk afdeling, Skejby om patienter med pulmonal hypertension, både med hensyn til udredning for lungemedicinsk årsag, men også i forbindelse med udredning af disse patienter og andre til lungetransplantation.

4.4 Formaliseret samarbejde

Region Midtjylland ansøger om varetagelse af funktionen ”astma og allergiske sygdomme: komplicerede allergiske tilstande med mistanke om allergi overfor fødevarer” varetages på Regionshospitalet Holstebro i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus.

Nogle af de funktioner, der søges til selvstændig varetagelse ved Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, søges ligeledes varetaget på Aalborg Sygehus i et formaliseret samarbejde med Århus Universitetshospital, Århus Sygehus. Det gælder følgende funktioner:

- Interstitielle lungesygdomme (bortset fra sarkoidose uden behov for immunmodulerende behandling og simpel idiopatisk lungefibrose (UIP) uden behov for indgåelse i klinisk kontrollerede undersøgelser)
- Vurdering med henblik på lungetransplantation samt for- og efterundersøgelse

Beskrivelse af samarbejdet omkring de to funktioner er samlet i én formaliseret samarbejdsaftale.

Se også ansøgningen fra Region Nordjylland.

4.5 Eventuelt vedr. højt specialiserede funktioner i specialet

Der pågår et arbejde om oprettelse af ”Center for sjældne lungesygdomme” idet afdelingen gennem årene har oparbejdet ekspertise og erfaring med udredning og behandling af yderst sjældne lungesygdomme. Der findes estimeret mellem 10-20 patienter eller færre med hver enkelt diagnose i Danmark, hvorfor det er væsentligt at kunne udrede, behandle og kontrollere disse patienter ét sted for på den måde at opretholde erfaring og kvalitet.

Århus Universitetshospital, Århus Sygehus modtager patienter med sjældne lunge-sygdomme til udredning og vurdering med henblik på behandling både fra Region Midtjylland, men også fra Region Syddanmark og Region Nordjylland.

Vedr. den højtspecialiserede funktion astma og allergiske sygdomme på Århus Universitetshospital, Århus Sygehus, har hospitalet en mangeårig ekspertise, og der foretages i stor udstrækning provokationsundersøgelser i form af anstrengelsesprovokation, metacholinprovokation, allergenprovokation, mannitolprovokation samt provokation med mistænkte allergener fra arbejdsmiljø og mistænkte lægemiddel-allergener.